

खवले मांजर प्रजातीच्या संरक्षण व संवर्धनासाठी
कृती आराखडा तयार करण्याकरिता तांत्रिक
अभ्यासगट स्थापन करणे.

महाराष्ट्र शासन
महसुल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्यूएलपी-१२२०/प्र.क्र.२२८/फ-१
मंत्रालय मुंबई, ४०० ०३२
दिनांक:- १५ डिसेंबर, २०२०

प्रस्तावना :-

खवले मांजर (Pangolin; Scientific name - Manis crassicaudata) ही एक महत्वाची प्रजाती असून वन्यजीव संरक्षण अधिनियम, १९७२ अंतर्गत अनुसूची - १ मध्ये समाविष्ट करण्यात आली आहे. सदर प्रजाती महाराष्ट्रातील वनक्षेत्रात मोठ्या प्रमाणात आढळून येते. परंतु विविध कारणांमुळे या प्रजातीच्या अधिवासाला धोके निर्माण होत आहेत. तसेच खवल्या मांजरीची शिकार ही एक मोठी समस्या म्हणून समोर येत आहे. मुख्यत्वे त्यांच्या scales करिता त्यांची शिकार केले जाण्याचे प्रकार होऊन यामध्ये संघटित गुन्हेगारीच्या घटनाही उघडकीस आल्या आहेत. वरील परिस्थितीचा विचार करता दि. ०७.०८.२०२० रोजी झालेल्या राज्य वन्यजीव मंडळाच्या १५ व्या बैठकीत, मंडळाचे सदस्यांनी या प्रजातीचे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता उपाययोजना करणे आवश्यक असल्याचे मत मांडले होते. या कारणास्तव अधिवास व्यवस्थापन, गुन्हेगारीवर आळा घालणे, गुप्त माहिती मिळवणे, जनजागृती करणे ई बाबींचा विचार करून खवले मांजर प्रजातीच्या संरक्षण व संवर्धनासाठी कृती आराखडा तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

खवले मांजर प्रजातीच्या संरक्षण व संवर्धनासाठी कृती आराखडा तयार करण्याकरिता वन्यजीव व्यवस्थापन ,वन्यजीव संशोधन व वन्यजीव गुन्हे क्षेत्रातील तज्ज्ञांना समाविष्ट करून खालीलप्रमाणे तांत्रिक अभ्यासगट स्थापन करण्यात येत आहे -:

अ. क्र.	नाव	पद
१	श्री. रमेश कुमार, वनसंरक्षक (वन्यजीव), पुणे	अध्यक्ष
२	डॉ. बी. एस. हाडा, उपवनसंरक्षक (प्रा) सातारा वन विभाग	सदस्य सचिव
३	श्री. दीपक पी. खाडे, उपवनसंरक्षक (प्रा) रत्नागिरी वन विभाग, चिपळूण	सदस्य
४	श्री. विश्वास काटदरे (भाऊ), सहाय्यी निसर्ग मित्र, चिपळूण व सदस्य, राज्य वन्यजीव मंडळ, महाराष्ट्र	सदस्य
५	डॉ. वरद बी. गिरी, संस्थापक संचालक, NIDUS	सदस्य
६	श्री. नितीन देसाई, संचालक, सेंट्रल इंडिया, वाइल्डलाइफ प्रोटेक्शन सोसायटी ऑफ इंडिया	सदस्य
७	श्री. रोहन भाटे, माजी मानद वन्यजीव रक्षक, सातारा	सदस्य

वरीलप्रमाणे गठित तांत्रिक अभ्यासगटाची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल -:

१. खवले मांजर प्रजातीचे पर्यावरणशास्त्र ,अस्तित्व व त्यांना असलेल्या धोक्यांचा अभ्यास करणे .
  २. खवले मांजरीच्या अवैध व्यापाराच्या व्याप्तीचा अभ्यास करणे व महाराष्ट्रातील अवैध व्यापारावर आळा घालण्यासाठी संभावित क्षेत्रांची निवड करणे
  ३. खवले मांजरीच्या अधिवास व्यवस्थापनासाठी तसेच संवर्धनाकरिता उपाययोजना सुचविणे .
  ४. खवले मांजरीच्या शिकारीवर आळा घालण्यासाठी संरक्षण उपाययोजना सुचविणे
२. सदर उपसमिती मधील अशासकीय सदस्य यांना रुपये ८९००/- व त्याहून अधिक ग्रेड वेतन असणा-या शासकीय कर्मचा-यांच्या दराने प्रवासभत्ता व दैनिक भत्ता अनुज्ञेय असेल. मात्र त्यांना विमान प्रवास आणि रेल्वेच्या वातानुकुलीत प्रथम वर्गाचा प्रवास अनुज्ञेय असणार नाही.
३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२०१२१५१४४४३१०९१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(सिध्देश सावर्डेकर)

विशेष कार्य अधिकारी,
महसूल व वन विभाग.

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
४. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
५. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), पश्चिम, मुंबई.
६. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), पुर्व, नागपूर
७. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प, अमरावती
८. सर्व मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक)
९. मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, पेंच व्याघ्र प्रकल्प, नागपूर
११. वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, सहयाद्री व्याघ्र प्रकल्प, कोल्हापूर
१२. वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, नवेगांव-नागझिरा व बोर व्याघ्र प्रकल्प, गोंदिया
१३. वनसंरक्षक व संचालक, संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान, बोरीवली
१४. सर्व उपसमिती सदस्य
१५. फ-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई /निवड नस्ती.